

Vloga Slovenske vojske pri nalogah zaščite, reševanja in pomoči ob epidemiji covid-19

The role of the Slovenian Armed Forces in protection, rescue and relief tasks during the Covid-19 pandemic

Povzetek

V prispevku se osredotočamo na organiziranost, usklajevanje ter udejstvovanje Slovenske vojske v nalogah zaščite, reševanja in pomoči pri zaježitvi širjenja novega koronavirusa. Učinkovitost udejstvovanja na podlagi Načrta delovanja Slovenske vojske pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah in Državnega načrta zaščite in reševanja ob pojavu epidemije nalezljive bolezni pri ljudeh smo analizirali med prvim in drugim valom razglašene epidemije covid-19. Ugotavljamo, da je bila Slovenska vojska s svojimi materialnimi in kadrovskimi zmogljivostmi skladno z načrti pravočasno pripravljena za pomaganje silam zaščite, reševanja in pomoči ter preostalim državnim organom pri zaježitvi in obvladovanju epidemije covid-19.

Ključne besede: Slovenska vojska, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, civilna zaščita, epidemija, covid-19, kompleksna kriza.

Abstract

This article focuses on an examination of the organization, coordination and engagement of the Slovenian Armed Forces in protection, rescue and relief tasks to contain the spread of the new coronavirus at the level of the Republic of Slovenia. The effectiveness of the Slovenian Armed Forces engagement was analyzed during the first and the second waves of the Covid-19 pandemic, on the basis of the Action Plan of the Slovenian Armed Forces for Emergency Response in the Event of Natural and Other Disasters, and on the National Emergency Response Plan in the Event of an Outbreak of an Infectious Human Disease. We determined that, in accordance with the Plans, the Slovenian Armed Forces were prepared to provide effective assistance in a timely manner to the protection, rescue and relief forces and other national services in the fight against the Covid-19 pandemic.

Key words: Slovenian Armed Forces, protection against natural and other disasters, civil protection, pandemic, Covid-19, complex crisis.

1 Uvod

Sodobno mednarodno varnostno okolje postaja vedno bolj kompleksno in podvrženo nepredvidljivim spremembam, ki lahko hitro preidejo v globalne kompleksne krize. Takšno krizo predstavlja tudi pandemija bolezni covid-19, saj izpolnjuje vse dejavnike globalne grožnje, ki presega nacionalne meje in vsakršne druge, zlasti politične delitve v mednarodni skupnosti. Tako kot večina evropskih držav je tudi Republika Slovenija v reševanje te krize vključila in aktivirala svoje oborožene sile. Slovenija ima pri pojavu nalezljivih bolezni, ki pomenijo veliko grožnjo javnemu zdravju, izdelan Državni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije nalezljive bolezni pri ljudeh (DNZREP), ki se aktivira po razglasitvi epidemije. Ob aktivaciji državnega načrta se poleg zdravstvenih služb aktivirajo tudi sile in sredstva za zaščito, reševanje in pomoč (ZRP), v katerih sodeluje tudi Slovenska vojska. Ta ima za to pripravljene različne zmogljivosti, ki so opredeljene v DNZREP in tudi v Načrtu delovanja Slovenske vojske pri nalogah zaščite, reševanja in pomoči (načrt VIHRA).

V prispevku odgovarjamo na vprašanje, kakšna je vloga Slovenske vojske v reševanju tako kompleksnih kriz, kot je epidemija covid-19, in kako je bila s svojimi zmogljivostmi pripravljena ter vključena v nalogah ZRP pri zaježitvi novega koronavirusa. Namen tega prispevka torej ni analizirati, kako je epidemija vplivala na Slovensko vojsko na področju operativnih nalog in njenega delovanja, temveč, kako in s kakšnimi zmogljivostmi se je v reševanje krize vključila Slovenska vojska v okviru DNZREP v prvem in drugem valu epidemije covid-19.

2 Krizno upravljanje v Republiki Sloveniji

Krizne situacije, predvsem tako kompleksne, kot je epidemija covid-19, zahtevajo pravočasen odziv in sprejemanje odločitev, ki največkrat presegajo predpise, namenjene običajnim razmeram – zahtevajo aktiviranje vnaprej načrtovanih mehanizmov kriznega upravljanja. Epidemije nalezljivih bolezni spadajo med zdravstvene krize, ki lahko vplivajo na več področij. Nalezljive bolezni se s pojavom globalizacije in visoke povezanosti sodobnega razvitega sveta lahko izredno hitro širijo po svetu. Pri pojavu epidemij nalezljivih bolezni je lahko ogroženo nemoteno delovanje ključnih funkcij države in družbe, lahko pa je ogrožena tudi mednarodna stabilnost. Epidemijo v prispevku razumemo kot kompleksno krizo, ki jo je treba reševati sistemsko, torej z vnaprej oblikovanimi nacionalnimi mehanizmi in postopki kriznega upravljanja. Odziv na kompleksno krizo je pri tem odvisen od različnih dejavnikov, in sicer od okolja, organizacije družbe in vključenosti družbe. Postopke spoprijemanja s krizo ter dogovore in odločitve za spoprijemanje z njo imenujemo krizno upravljanje in vodenje (KUV) (Vuga in Ferlin, 2018, 24). KUV je torej namenjeno zagotavljanju usklajenega delovanja

podsystemov sistema nacionalne varnosti, ministrstev, vladnih služb in drugih organov pri odzivanju na kompleksne, torej tudi zdravstvene krize.

Epidemija covid-19 je pred nacionalnovarnostni sistem RS postavila velik izziv. Odziv države na krizo covid-19, ki izpolnjuje vse pogoje kompleksne krize, zahteva hitro ukrepanje vseh podsystemov nacionalne varnosti RS in aktiviranje elementov KUV. Kljub temu je treba poudariti, da za reševanje epidemije v RS ni bil aktiviran sistem KUV, temveč se je Vlada RS odločila, da jo bo reševala na vladni ravni v obliki štabne organiziranosti in skladno z državnimi načrti zaščite in reševanja.

2.1 Državni načrti zaščite in reševanja ter odzivanje na kompleksno krizo

Državni načrti zaščite in reševanja spadajo med pristojnosti sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (VNDN), enega od treh ključnih podsystemov sistema nacionalne varnosti. Delovanje in naloge sistema VNDN opredeljuje Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZVNDN),¹ sprejet leta 1994. Sistem VNDN je namenjen zagotavljanju varstva ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine ter okolja pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ta celoviti sistem organizirajo država, občine in druge lokalne skupnosti. Izvajalci nalog zaščite, reševanja in pomoči (ZRP) so sile za ZRP. To so razpoložljive zmogljivosti države, lokalnih skupnosti, gospodarskih družb, zavodov ali drugih organizacij za ZRP ob naravnih ali drugih nesrečah. V sistem ZRP sta vključeni tudi Policija in Slovenska vojska (Sotlar, Grizold, Beršnak, 2020, str. 183–184).

Vrste in vsebine načrtov odzivanja na posamezno kompleksno krizo opredeljuje Uredba o kriznem upravljanju in vodenju ter Nacionalnem centru za krizno upravljanje (2018). Ta v 15. členu opredeljuje, kaj vse morajo posamezni načrti odzivanja na posamezno kompleksno krizo vsebovati. Določa, da se lahko kot posamezni deli načrta uporabijo vsebine dokumentov s področja obrambnega načrtovanja, načrti s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter drugi predpisani načrti in dokumenti, med katere spadajo tudi državni načrti zaščite in reševanja, ki jih pripravi Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR). Slovenska vojska se torej v krizno odzivanje ob naravnih in drugih nesrečah vključuje na podlagi sprejetih načrtov zaščite in reševanja, ki ji dajejo tudi pravne podlage za delovanje v sistemu VNDN. Načrti zaščite in reševanja se izdelajo² za vsako vrsto nesreče posebej ali za več nesreč skupaj. Za primer razglasitve epidemije ali pandemije posamezne nalezljive bolezni pri ljudeh v RS je na državni ravni izdelan Državni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni. Ta vsebuje natančne protokole ukrepanja in je namenjen usklajenemu delovanju vseh ključnih akterjev na državni ravni. Z njim se urejajo priprava in izvajanje nalog ZRP (katerih del je tudi Slovenska vojska), vodenje sil ZRP, medresorsko usklajevanje, mednarodno sodelovanje ter navpično usklajevanje med

¹ V 71. in 72. členu ZVNDN so poleg drugih opredeljene tudi naloge Slovenske vojske, med katere skladno z njeno organizacijo in opremljenostjo spada izvajanje prve pomoči, nujne medicinske pomoči ter pomoči ogroženim in prizadetim prebivalcem (ZVNDN, 2006).

² Izdelavo načrtov zaščite in reševanja določa Uredba o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja (2012), s katero se določajo nosilci načrtovanja, vsebina, merila za izdelavo ter način izdelave načrtov.

državno, regijsko in lokalno ravno. Nalezljive bolezni v RS spremlja Nacionalni inštitut javnega zdravja (NIJZ), ki ob pojavu nalezljivih bolezni obvešča Ministrstvo za zdravje (MZ). Kadar je ogrožen ali okužen le del RS, epidemijo razglasi minister za zdravje, kadar pa je ogroženo celotno ozemlje RS, epidemijo razglasi Vlada RS. Slovenska vojska prejme obvestilo o razglasitvi epidemije iz Centra za obveščanje Republike Slovenije (CORS), kar pa še ni podlaga za aktivacijo sil Slovenske vojske za ZRP po načrtu VIHRA.

Povod za aktivacijo načrta VIHRA je aktivacija DNZREP, ki se praviloma sproži, ko je razglašena epidemija nalezljive bolezni. Aktivacija DNZREP (aktivira ga poveljnik Civilne zaščite (CZ)) omogoča, da država poleg zdravstvenih in drugih služb uporabi tudi sile in sredstva za ZRP. Predlog za aktiviranje in uporabo zmogljivosti Slovenske vojske za ZRP poda poveljnik CZ, o predlogu pa odloča vlada oziroma minister za obrambo (Vlada RS, 2020b).

3 Izvedbeni dokumenti za sodelovanje Slovenske vojske v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Direktiva za sodelovanje in delovanje pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah (direktiva VIHRA) in Načrt delovanja Slovenske vojske pri zaščiti, reševanju in pomoči (načrt VIHRA) sta krovna dokumenta na področju sodelovanja Slovenske vojske v sistemu VNDN. Osnovana sta na strateških, načrtovalskih dokumentih, normativno pravnih aktih in državnih načrtih ZRP, ki opredeljujejo naloge Slovenske vojske v okviru sistema VNDN. Eden od teh načrtov je tudi DNZREP, ki določa naloge Slovenske vojske ob razglašeni epidemiji nalezljivih bolezni.

Skladno z direktivo VIHRA ima Slovenska vojska nalogo, da zagotavlja zmogljivosti za ZRP. Tako je omogočeno učinkovito vključevanje Slovenske vojske v sistem VNDN, skladno z vsemi predpisanimi državnimi načrti ZRP, med katerimi je tudi DNZREP. Direktiva VIHRA opredeljuje tudi, da mora biti Slovenska vojska sposobna samostojno izvajati naloge zaščite in reševanja ob naravnih in drugih nesrečah, če te prizadenejo vojaške objekte, pa tudi ob usposabljanjih, za kar so odgovorni poveljniki vojašnic in drugih vojaških objektov.

Slovenska vojska se lahko uporabi skladno z načelom postopnosti pri uporabi sil in sredstev pri zaščiti in reševanju. To pomeni, da morajo lokalne skupnosti najprej izkoristiti svoja sredstva ali sredstva sosednjih lokalnih skupnosti, šele nato se pri nesrečah velikega obsega vključi država, in če je treba, tudi Slovenska vojska. Pri tem direktiva VIHRA posebej poudarja, da sodelovanje Slovenske vojske v okviru nalog ZRP ne sme ogroziti zahtevane stopnje pripravljenosti Slovenske vojske za izvajanje vojaške obrambe ali nujnih in neodložljivih nalog, ki bi vplivale na varnost v Slovenski vojski.

Direktiva VIHRA poleg nalog in koncepta izvedbe opredeljuje tudi pregled zmogljivosti Slovenske vojske za sodelovanje pri nalogah ZRP. Te zmogljivosti namreč omogočajo opravljanje nalog, opredeljenih v državnih načrtih zaščite in reševanja. Direktiva VIHRA nadalje nalaga operativni ravni, da določi vlogo, naloge, pristojnosti, odgovornosti

poveljstev in enot skladno z državnimi načrti ZRP. Vse to je opredeljeno v načrtu delovanja VIHRA, katerega nosilec je Poveljstvo sil SV (PSSV).

3.1 Naloge Slovenske vojske v načrtu VIHRA v epidemiji

Naloge in zmogljivosti Slovenske vojske opredeljujeta DNZREP³ in načrt VIHRA. Poleg nalog in zmogljivosti za ZRP so v teh načrtih opredeljene tudi naloge za izvajanje zaščite lastnih sil z različnimi odrejenimi zdravstvenimi in zaščitnimi ukrepi. V prispevku bomo pri navajanju nalog Slovenske vojske izhajali iz DNZREP, ki so: izdelati načrt dejavnosti; zagotavljati stalno zalogo zaščitnih in drugih sredstev ter opreme za en mesec delovanja v epidemiji; zagotavljati zmogljivosti vojaške zdravstvene enote⁴ v obsegu enote Role 1 in zagotavljanje modulov ali celotno mobilno vojaško bolnišnico Role 2 ter veterinarske enote; zagotavljati zmogljivost in delovanje JRKBO-enot, med katere spadajo zmogljivosti mobilnega laboratorija, vzorčevalcev in dekontaminacije; zagotavljati enoto za prečiščevanje vode; zagotavljati zmogljivosti helikopterske enote pri opravljanju humanitarnih, oskrbovalnih, izvidovalnih in drugih nalog, pomembnih za ZRP; zagotavljati sodelovanje vojaških psihologov pri psihološki pomoči; zagotavljati logistične zmogljivosti; usklajevati izvajanje odrejenih zdravstvenih in zaščitnih ukrepov ter nalog ZRP v Slovenski vojski; usklajevati sodelovanje preostalih zmogljivosti Slovenske vojske pri opravljanju nalog; opravljati druge naloge iz svojih pristojnosti (Vlada RS, 2020b).

Na podlagi strukturne in funkcionalne urejenosti podsistemov sistema nacionalne varnosti in na podlagi vnaprej pripravljenih ter v praksi preverjenih državnih načrtov zaščite in reševanja ugotovljamo, da je Slovenska vojska kot dopolnilna sila, skladno s svojimi zmogljivostmi, racionalno vključena tudi v odzivanje na zdravstveno-epidemiološke grožnje. To je jasno tako iz DNZREP kot iz direktive in načrta VIHRA. Zadnja dokumenta posebno natančno opredeljujeta tudi vrsto sil in zmogljivosti, ki jih mora Slovenska vojska zagotavljati, prav tako pa tudi način delovanja Slovenske vojske ob naravnih in drugih nesrečah, med katerimi je tudi epidemija.

4 Vloga Slovenske vojske pri nalogah zaščite, reševanja in pomoči ob epidemiji covid-19

V boj z novim koronavirusom se je vključila tudi Slovenska vojska. Republika Slovenija je leta 2020 dvakrat razglasila epidemijo, kar pomeni, da je bil dvakrat aktiviran tudi DNZREP, ki je podlaga za aktivacijo načrta VIHRA. V nadaljevanju bomo predstavili kronološki pregled prvega in drugega vala epidemije covid-19. Na podlagi izkušenj obeh valov bomo analitično ovrednotili vključenost enot Slovenske vojske v okviru

³ Vlada RS je julija 2020 sprejela nov DNZREP, s katerim nadomešča starejšega iz leta 2016. Načrt je bil spremenjen in dopolnjen na podlagi izkušenj iz prvega vala epidemije covid-19 (Vlada RS, 2020c).

⁴ Vojaško zdravstvo Slovenske vojske razvija zmogljivost prve (Role 1) in druge ravni (Role 2), medtem ko se tretja (Role 3) in četrta raven (Role 4) izvajata v okviru civilnih zdravstvenih ustanov ali s pomočjo zaveznikov (Slovenska vojska, 2021c).

nalog pomoči VNDN in preostalim državnim organom v boju za zaježitev epidemije covid-19.

4.1 Kronološki pregled prvega vala epidemije covid-19

V RS smo prvi primer okužbe potrdili 4. marca 2020. Enajstega marca 2020 je Svetovna zdravstvena organizacija razglasila novi koronavirus za pandemijo, dan pozneje je RS razglasila epidemijo. V RS je epidemijo nalezljive bolezni novega koronavirusa na območju celotne države razglasil minister za zdravje z Odredbo o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (covid-19) na območju Republike Slovenije (na podlagi četrtega odstavka 7. člena Zakona o nalezljivih boleznih). Predsednik vlade je za vodenje medresorske delovne skupine pooblastil poveljnika CZ. Ta je prevzel koordiniranje vseh dejavnosti pri omejevanju širjenja okužbe z novim koronavirusom (Delo, 2020). Minister za zdravje je nato poveljniku CZ podal predlog (ustno zaprosilo) za aktivacijo DNZREP.

Prvi val epidemije je bil razmeroma kratek, saj je vlada na podlagi ugodnejše epidemiološke slike 14. maja 2020 izdala odlok o njenem preklicu, ki se je začel uporabljati 31. maja 2020. Vlada je sicer 13. marca 2020 kot podporno in strokovno skupino ustanovila krizni štab. Ta je zagotavljal dodatne interventne in koordinacijske zmogljivosti, tako da je spremljal in ocenjeval varnostne razmere ter potek dogodkov, pripravljal zbirne ocene stanja in prihodnjega razvoja dogodkov, ni pa sprejemal nobenih odločitev. Krizni štab je bil z vzpostavitvijo operativnega delovanja vseh ministrstev ukinjen 24. marca 2020 (Vlada RS, 2020d).

Kljub temu da ob pojavu epidemije covid-19 vlada RS kompleksne krize ni uradno razglasila, posledično pa se ni aktiviral koncept KUV, se je Slovenska vojska kot eden izmed izvajalcev nalog ZRP vključila v reševanje krize na podlagi dokumentov in načrtov na področju VNDN. To vključitev je omogočila aktivacija DNZREP. Civilna zaščita je tako prevzela operativno in strokovno vodenje sil ZRP, med katere se s svojimi zmogljivostmi, če je treba, lahko vključi tudi Slovenska vojska.

4.2 Vloga Slovenske vojske pri nalogah zaščite, reševanja in pomoči med prvim valom epidemije covid-19

Poveljnik sil SV je v epidemiji poudaril štiri ključne cilje. Ti so: ohranjanje zdravja pripadnikov in njihovih družin; ohranjanje bojne zmogljivosti in zmogljivosti zaščite in reševanja ter odzivnosti za posredovanje v kompleksni krizi; izvajanje podpore CZ; zagotavljanje popolne operativnosti v mednarodnih operacijah in na misijah (MOM). Ob tem je še omenil, da je med epidemijo izredno pomembno, da se s pravimi ukrepi prepreči širjenje okužbe znotraj vrst Slovenske vojske, saj brez zdravih pripadnikov ne moremo ohranjati bojne pripravljenosti in pomagati Civilni zaščiti ter drugim državnim organom (Škerbinc, 2020).

Ob aktivaciji DNZREP se je spremenilo delovanje Slovenske vojske. GŠSV se je krizno organiziral in prilagodil delovanje Slovenske vojske. PSSV je bil nosilec načrtovanja in vodenja dejavnosti ZRP, pa tudi drugih nalog v podporo državnim organom pri preprečevanju in omejevanju širjenja novega koronavirusa. Ob pojavu epidemije ne smemo pozabiti tudi na zaščito lastnih sil, saj je morala Slovenska vojska zagotavljati operativnost, usposobljenost in pripravljenost. Zato je s številnimi ukrepi, tudi znotraj lastnih sil, morala preprečiti širjenje novega koronavirusa. Slovenska vojska se je takoj odzvala in na podlagi usmeritev NIJZ in MZ izdelala priporočila za preprečevanje širjenja virusa za pripadnike na vseh ravneh poveljevanja ter jim zagotovila ustrezno osebno zaščitno opremo. GŠSV je kmalu po razglasitvi epidemije izdal akt za vzpostavitev varne oblike dela in odsotnosti med trajanjem epidemije covid-19, s katerim je uvedel različne oblike organiziranja dela. Tako je zagotavljal uresničevanje vseh nujnih in neodložljivih nalog Slovenske vojske, kot so redne naloge, usposabljanje in delovanje na MOM, usposabljanje in delovanje sil v najvišji stopnji pripravljenosti, pomoč Policiji pri varovanju državne meje, helikoptersko reševanje ter naloge v podporo CZ in drugim državnim organom pri zajezitvi širjenja novega koronavirusa, skladno z DNZREP.

4.2.1 Naloge Slovenske vojske v okviru zaščite, reševanja in pomoči v prvem valu epidemije

Po načrtu VIHRA je bilo po aktivaciji DNZREP in načrta VIHRA za pomoč sistemu ZRP na voljo dvesto pripadnikov Slovenske vojske. Njihovo število se je skladno z epidemiološko sliko povečalo na več kot tristo. Slovenska vojska je v prizadevanjih za omejitev širjenja novega koronavirusa sodelovala s svojimi zmogljivostmi v podporo CZ in drugim državnim organom na različne načine.

V prvem valu epidemije je Slovenska vojska Civilni zaščiti in drugim državnim organom zagotavljala logistične transportne zmogljivosti. Z avtobusi in tovornimi vozili je prevažala materialna sredstva in civilne osebe z Letališča Jožeta Pučnika. Zadnje omenjene je vojska pripeljala na območja, kjer je CZ vzpostavila območje karantene za prispele državljane RS iz tujine. Izjemno pomemben je bil tudi zračni transport. Piloti 15. polka vojaškega letalstva so opravljali naloge letalskega transporta tovora z zaščitno in medicinsko opremo, ki je je v prvem valu v RS močno primanjkovalo. Od 25. marca do 16. aprila 2020 so opravili 23 letov, prepeljali 44 ljudi in 4 tone zaščitne medicinske opreme. Poleg tega je Slovenska vojska z zračnim transportom opravljala tudi naloge repatriacije slovenskih državljanov in evakuacije okuženih ter rizičnih pripadnikov Slovenske vojske iz MOM.⁵ Kot ugotavljamo, so bile v naloge ZRP vključene zmogljivosti transportnih letal, in ne helikopterjev, kot to opredeljuje načrt VIHRA, zato bi bilo smiselno, da bi se DNZREP in načrt VIHRA na podlagi izkušenj iz prvega vala posodobila z zmogljivostjo transportnega letala.

⁵ Po besedah načelnika GŠSV so se zaradi omejenih zmogljivosti transportnih letal Slovenske vojske pojavljale težave pri evakuacijah pripadnikov Slovenske vojske, ki delujejo v MOM na bolj oddaljenih območjih (Afganistan, Irak in Mali), pa tudi pri repatriaciji državljanov RS iz bližnjih držav (Pišlar, 2020b).

Ustrezna zaščita prebivalcev RS je bila v prvem valu epidemije močno odvisna tudi od zaščitnih medicinskih sredstev. Ta so se začasno skladiščila tudi v nekaterih skladiščih Slovenske vojske in URSZR. Pomanjkanje zaščitne medicinske opreme v celotni regiji in Evropi je predstavljalo povečano varnostno tveganje, zato je po prejetem zahtevku URSZR Slovenska vojska sprejela ukrepe in s 1. aprilom 2020 začela varovati objekte skladišča Roje in skladišča URSZR (Vlada RS, 2020d).

Logistična brigada (LOGBR), ki ima v sestavi Vojaško zdravstveno enoto (VZE), je bila zaradi svojih zmogljivosti težiščna enota pri nalogah preprečevanja širjenja novega koronavirusa. Zato so ji bile pridodane tudi čete JRKBO iz 1. in 72. brigade. Po načrtu VIHRA so bile iz LOGBR v naloge ZRP vključene enote Role 2, Veterinarska enota (VETE), Zdravstvena četa zahod, enota laboratorijev JRKBO (LAB JRKBO) in 670. logistični polk (670. LOGP).

V mobilnem biološkem laboratoriju Slovenske vojske so se izvajala preventivna testiranja brisov na covid-19 za potrebe pripadnikov Slovenske vojske in osebja Ministrstva za obrambo (MORS). Pretežno je šlo za preventivna testiranja pred odhodi na misije ali napotitve v tujino. Enota je bila aktivna tudi v tujini, saj je pomagala svojim silam v MOM in pripadnikom zavezništva.⁶ Po navedbah vodje biološkega laboratorija so od začetka marca do 15. oktobra 2020 v laboratoriju preučili kar 1134 brisov, ki jih je vzelo zdravstveno osebje enote VZE. Vsi pozitivni primeri so bili oddani v potrditev na Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo v Ljubljani. Tam so vzorec ponovno preučili, ga identificirali in dokončno potrdili (Grmadnik, 2020b). Slovenska vojska je vzpostavila tudi vojaške mobilne zdravstvene skupine, ki so delovale v podporo dejavnostim konzularne službe Ministrstva za zunanje zadeve (MZZ). Te skupine so na državnih mejnih prehodih in letališčih opravljale hitre preglede slovenskih državljanov, ki jih je MZZ organizirano prilepljalo iz tujine (Pišlar, 2020a).

Med epidemijo covid-19 je bil najbolj na preizkušnji nacionalni zdravstveni sistem, ki se je v prvem valu spoprijemal predvsem s pomanjkanjem zaščitne medicinske opreme. Ob naraščanju števila okuženih z novim koronavirusom bi lahko prišlo tudi do pomanjkanja nastanitvenih kapacitet. Skladno z DNZREP je bila naloga Slovenske vojske, da takrat podpre sistem z razpoložljivimi specialističnimi in zdravstvenimi zmogljivostmi VZE, v sestavi katere je tudi mobilna vojaška bolnišnica Role 2. Vlada RS oziroma krizni štab se je takoj po razglasitvi epidemije odločil, da bosta CZ in Slovenska vojska v Vojašnici Edvarda Peperka (VEP) v Ljubljani zagotovila dodatne kapacitete, namenjene bolnikom z novim koronavirusom. Za Slovensko vojsko je to pomenilo, da je bilo treba določiti in izolirati območje v VEP ter premakniti mobilno bolnišnico Role 2 iz Maribora v Ljubljano. Civilna zaščita je medtem zagotovila mobilni stacionarij

⁶ V Eufor in v Natovo poveljstvo v Sarajevu je Slovenska vojska napotila ekipo zdravstvenih delavcev, da so testirali pripadnike. Odvzeli so več kot sto brisov. Na Kosovu so odvzeli 115 brisov, tako pri pripadnikih Slovenske vojske kot tudi pri drugih pripadnikih oboroženih sil, ki sodelujejo na misiji na Kosovu. (Pišlar, 2020b.)

(MOBSTAC),⁷ v katerem je bilo na voljo 40 postelj za težje in 80 postelj za nekoliko lažje bolnike. Zmogljivost Role 2 lahko sprejme okoli 20 bolnikov. Skupaj bi bilo v izolacijskem centru tako mogoče sprejeti kar 140 bolnikov. Če bi bilo treba zagotoviti še dodatne kapacitete, je minister za obrambo odločil, da bi lahko uporabljali tudi prostore športne dvorane vojašnice VEP, ki je v neposredni bližini izolacijskega centra. Vojaška bolnišnica Role 2 je bila nastanitveno operativna 17. marca 2020. Ob aktivaciji bi v njej oskrbo zagotavljal zdravstveni kader stalne sestave, in če bi bilo treba, tudi pogodbene rezerve. Ob tem je treba upoštevati še dejstvo, da je bil kader iz pogodbene rezerve, zaposlen v zdravstvenem sektorju, ob pojavu epidemije najbolj obremenjen. Slovenske vojska je tudi logistično pomagala Civilni zaščiti pri postavljanju MOBSTAC in hkrati zagotavljala ustrezne razmere znotraj vojašnice za nemoteno delo (Vlada RS, 2020d). Po postavitvi izolacijskega centra v VEP je sledilo vzdrževanje pripravljenosti na morebitni sprejem bolnikov. MOBSTAC in Role 2 sta bila postavljena za obvladovanje posledic epidemije covid-19, čeprav v prvem valu nista bila uporabljena.⁸

Na podlagi zahtevkov CZ so enote Slovenske vojske opravljale tudi naloge dezinfekcije. Za to sta bila odgovorni enoti ČJRKBO in VETE. Na podlagi pridobljenih informacij teh nalog za potrebe ZRP ni bilo veliko. Civilna zaščita je za dezinfekcijo v prvem valu poslala le en zahtevek, in sicer za dezinfekcijo Zdravstvenega doma Šmarje pri Jelšah.

Slovenska vojska je v prvem valu epidemije covid-19 pokazala in dokazala, da se RS in njeni državljani lahko zanesejo na njeno pomoč tudi ob pojavu zdravstvenih tveganj in groženj. V tem podpoglavju smo tudi ugotovili, da RS ob pojavu epidemije nujno potrebuje pomoč Slovenske vojske, ki lahko učinkovito pripomore k reševanju zdravstvene krize z opravljanjem najrazličnejših nalog. PSSV ocenjuje, da je bila Slovenska vojska v okviru podpore CZ in drugim državnim organom udeležena v 75 aktivnostih, pri tem pa se je udejevalo okoli devetsto pripadnikov. Za naloge ZRP je bilo med epidemijo v pripravljenosti več kot tristo pripadnikov Slovenske vojske dnevno.

Naloge Slovenske vojske pri preprečevanju širjenja okužbe novega koronavirusa so bile v prvem valu epidemije vezane predvsem na ukrepe za zaščito lastnih sil, podporo drugim državnim organom⁹ in podporo CZ. Slovenski vojski je z doslednim upoštevanjem ukrepov in uvedbo nekaterih dodatnih uspelo preprečiti širjenje novega koronavirusa tudi znotraj svojih vrst. Med pripadniki je bilo v prvem valu le sedem okuženih, od tega štirje v MOM (Škerbinc, 2020).

⁷ Kot navaja Poročilo o aktivnostih ZRP ob pojavu bolezni covid-19, se je pri tem izkazala tudi Slovenska vojska, ki je CZ pri tej nalogi logistično in fizično pomagala (Vlada RS, 2020d).

⁸ Minister za obrambo je 17. marca 2020 izjavil, da še ni dokončno jasno, za katere namene bodo kapacitete uporabljene. Ena od možnosti, ki so jo izpostavili direktorji bolnišnic in zdravstvenih zavodov, pa je bila, da bi kapacitete uporabili za krvodajalce (Vlada RS, 2020j).

⁹ Slovenska vojska je pomagala Ministrstvu za zunanje zadeve, Ministrstvu za notranje zadeve in Vladi RS.

4.3 Kronološki pregled drugega vala epidemije covid-19

Drugi val epidemije covid-19 je RS zajel oktobra 2020, ko se je po poletnih počitnicah epidemiološka slika v Evropi in tudi v RS izrazito poslabšala. Število dnevno obolelih je bilo 20. oktobra 2020, torej dan po tem, ko je bila v RS drugič razglašena epidemija, kar 1503. Skupno število takrat aktivnih primerov pa je znašalo 15.980. Za primerjavo: prvi val je dosegel vrh 26. marca 2020, ko je bilo potrjenih 61 novih okužb (Vlada RS, 2021a).

Poveljnik CZ je po razglasitvi epidemije že drugič v letu 2020 izdal sklep o aktiviranju DNZREP. Podpora sil ZRP je bila tudi tokrat usmerjena predvsem k vzdržnosti zdravstvenega sistema. Po besedah poveljnika CZ v intervjuju za revijo Slovenska vojska (Grmadnik, 2020a) je bila v prvem valu največja težava pomanjkanje zaščitnih medicinskih sredstev, v drugem pa je največji izziv predstavljala podpora zdravstvu na več področjih, predvsem na materialnem in kadrovskem. Na podlagi izkušenj iz prvega vala se je smiselno dopolnil tudi DNZREP.¹⁰ Spremembe so se nanašale zlasti na bistveno izboljšanje izpopolnjenosti načrta dejavnosti posameznih resorjev, s poudarkom na količini zaščitnih medicinskih sredstev.

4.4 Vloga Slovenske vojske pri nalogah zaščite, reševanja in pomoči med drugim valom epidemije covid-19

Slovenska vojska je svoje sile za ZRP v primerih epidemije aktivirala že drugič v letu 2020. Enaindvajsetega oktobra 2020, ko je bil načrt VIHRA že drugič aktiviran v istem letu, je bilo v državi dnevno po več kot 1500 okuženih z novim koronavirusom. To se je seveda poznalo tudi v vrstah Slovenske vojske,¹¹ saj je bilo obolelih precej več kot v prvem valu. Zato je morala Slovenska vojska obvladovati tudi okužbe znotraj svojih vrst in prilagoditi delovanje nekaterih aktivnosti (prilagodile so se priprave na MOM, prekinjena so bila nenujna usposabljanja in vaje ...). Zaježitev okužb je bila nujna, da je lahko Slovenska vojska zagotavljala vse operativne naloge, med katerimi je bila tudi pomoč CZ in drugim državnim organom.

Poleg predpisanih ukrepov na državni ravni je Slovenska vojska uvedla še nekaj dodatnih, ki so bistveno pripomogli k zaježitvi širjenja novega koronavirusa. Vsi ukrepi so bili jasno opredeljeni v aktih, ki jih je podpisal poveljnik PSSV, da se z organiziranim in pravočasnim odzivanjem na vseh ravneh vodenja in poveljevanja dosledno upoštevajo predpisani ukrepi in postopkovniki, če pride do suma ali pojava obolelih v Slovenski vojski. PSSV je oblikovalo tudi strokovno svetovalno skupino Slovenske vojske, da bi

¹⁰ Dopolnitev DNZREP je bil eden od ukrepov, predlaganih v okviru poročila o aktivnostih ZRP ob pojavu bolezni covid-19 (Vlada RS, 2020d).

¹¹ Po besedah vodje strokovne svetovalne skupine za covid-19 v Slovenski vojski je bilo na začetku drugega vala okuženih 2,7 odstotka pripadnikov (medtem ko je bilo med splošno populacijo takih 1,7 odstotka). Zaradi delovanja strokovne in operativne skupine ter ustreznih ukrepov in testiranj so bile številke po treh mesecih precej nižje. Januarja 2021 je bilo v Slovenski vojski tako 0,8 odstotka okuženih (medtem ko je bilo med splošno populacijo takih 0,9 odstotka). Po ugotovitvah vodje strokovne svetovalne skupine je Slovenska vojska s hitrim prepoznavanjem okuženih in izolacijami njihovih stikov preprečila več kot 570 novih okužb. (Grmadnik, 2021.)

pripravila strokovna priporočila n ukrepe. Tako je ta skupina pripomogla k usmerjanju dela v covidnem okolju. Spremljala je epidemiološko sliko v Slovenski vojski, analizirala veljavne preventivne ukrepe, izdelovala oceno ogroženosti posameznih vojašnic, izvajala nadzore nad izvajanjem ukrepov ter vzpostavila sistem poročanja in obveščanja na sum obolelih pripadnikov. Pomagala ji je operativna skupina, ki je v bazo podatkov vnašala statuse pripadnikov Slovenske vojske, spremljala okužbe in iskala visoko tvegane stike ter odredila testiranja. Po besedah vodje strokovne svetovalne skupine je operativna skupina opravljala neke vrste »mini epidemiološko službo« (Grmadnik, 2021).

4.4.1 Naloge Slovenske vojske v okviru zaščite, reševanja in pomoči v drugem valu epidemije

Drugi val epidemije je bil glede nalog Slovenske vojske za ZRP povsem drugačen, saj je bila epidemiološka slika v Sloveniji zelo slaba, kar se je kazalo tudi v zdravstvenih ustanovah. V drugem valu je bilo sicer na voljo zadostno število zaščitne medicinske opreme, medtem ko so bile zdravstvene kapacitete zaradi visokega števila obolelih na infekcijski kliniki zelo zasedene. Glede na drugačne vrste nalog, opredeljenih v zahtevkih CZ, je Slovenska vojska v pomoč civilni sestavi za zajezitev širjenja epidemije poleg namenskih specialističnih zmogljivosti aktivirala dodatno še osemdeset pripadnikov iz dveh pehotnih vodov. Od razglasitve epidemije do konca februarja 2021 je CZ poslala v OpC PSSV 16 zahtevkov, ki so se večinoma nanašali na pomoč pri fizičnih delih in za pomoč zdravstvenim ekipam pri testiranjih s hitrimi antigenskimi testi (HAT). Zaradi povečanih potreb po fizičnih delih in logistični pomoči je PSSV izdalo dopolnilo ukaza in aktiviralo dva pehotna voda, ki sta bila pridodana LOGBR. Fizična dela so potekala predvsem v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana (UKCLJ), kamor so med drugim pripadniki Slovenske vojske pomagali prestaviti rentgenski kontejner¹² in postelje, ki so bile v izolacijskem centru v VEP. Največ dela je bilo opravljenega pri vzpostavljanju dodatnih bolnišničnih zmogljivosti v prostorih diagnostično-terapevtskega servisa Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani.

Namenske specialistične sile Slovenske vojske za ZRP so bile v drugem valu vključene v zelo malem obsegu. Njihove naloge so bile vezane predvsem na pomoč pri testiranjih s HAT. Februarja 2021 je Slovenska vojska na prošnjo Zdravstvenega doma Ljubljana z osmimi medicinskimi tehnikami pomagala pri testiranju učiteljev, vzgojiteljev in drugih delavcev v vzgojno-izobraževalnih ustanovah RS na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Svojo strokovno pomoč pa je Slovenska vojska ponujala tudi v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje RS na Igu, kjer je tedensko testirala slušatelje in inštruktorje gasilske šole.

¹² Rentgenski kontejner je del mobilne vojaške bolnišnice Role 2.

Omeniti je treba še namero Vlade RS pri izvedbi množičnega testiranja s HAT,¹³ pri katerem bi lahko pomagala tudi Slovenska vojska. Skladno s to namero se je PSSV, kot smo lahko razbrali iz dokumentov, odzvalo proaktivno in 27. novembra 2020 izdalo pripravljalni ukaz za sodelovanje Slovenske vojske pri izvedbi množičnega testiranja na covid-19. Tudi v tej nameri, ki se v praksi pozneje ni izvedla v taki obliki, lahko poudarimo, da se je Slovenska vojska hitro odzvala in začela načrtovati, kar se je potrebovalo za izvedbo vladnega projekta.

Zaradi dopolnitve poveljniških razmerij na operativni in taktični ravni ter možnosti oblikovanja namenskih sil za potrebe ZRP je bil načrt VIHRA med drugim valom posodobljen. Oba vala epidemije sta zahtevala uporabo različnih zmogljivosti, zato je pomembno, da je oblikovanje namenskih sil prepuščeno PSSV glede na trenutne potrebe CZ. V novem načrtu VIHRA je bil v nabor sil dodan tudi poveljniški element na taktični (LOGBR) in operativni ravni (PSSV) zaradi lažjega upravljanja in hitrega odzivanja namenskih sil Slovenske vojske za potrebe CZ. Z vzpostavitev namenskih poveljniških elementov na operativni ravni in taktični ravni pa je bilo v drugem valu pripravljenosti več kot tristo pripadnikov dnevno.

5 Razprava

Prvi in drugi val epidemije sta izkazovala takojšnjo potrebo po vključevanju zmogljivosti Slovenske vojske pri zaježitvi in blaženju posledic. RS ima na področju odzivanja na epidemijo ažurno izdelan državni načrte zaščite in reševanja. Slovenska vojska se v naloge ZRP vključuje skladno z direktivo in načrtom VIHRA, ki opredeljuje načine delovanja in zmogljivosti, ki jih mora Slovenska vojska zagotavljati skladno z državnimi načrti. Slovenska vojska je bila skladno s temi načrti, ki so bili aktivirani takoj po razglasitvi obeh valov epidemije marca in oktobra 2020, pravočasno pripravljena s svojimi materialnimi in kadrovskimi zmogljivostmi za pomoč silam ZRP in drugim državnim organom. Slovenska vojska je nabor sil in zmogljivosti ter odzivni čas simultano stopnjevala glede na epidemiološko sliko v državi in obremenjenost drugih nacionalnih zmogljivosti. Zaradi izjemno slabe epidemiološke slike v drugem valu je bil zdravstveni sistem v RS zelo obremenjen. Slovenska vojska je zato glede na zahteve CZ z izdajo dopolnilnih aktov aktivirala dodatne sile za fizično in logistično pomoč pri selitvah medicinske opreme ali opremljanju prostorov v UKC Ljubljana in drugih bolnišnicah. Slovenska vojska je tako pokazala hitro odzivnost z naborom dodatnih sil, ki so podprle CZ pri podpornih nalogah za pomoč zdravstvenemu sistemu. Slovenska vojska je bila pripravljena, zlasti v drugem valu, z učinkovito zaježitvijo in obvladovanjem okužbe tudi znotraj svojih vrst – z ustanovitvijo strokovne skupine covid-19. Z doslednim upoštevanjem splošnih in dodatnih ukrepov pa je zagotovila vzdržnost delovanja ključnih zmogljivosti, med katere spadajo tudi zmogljivosti za ZRP.

¹³ Z množičnim testiranjem s HAT so med prvimi v Evropi začeli na Slovaškem, v začetku novembra 2020, in sicer z antigenskimi testi za vse, ki so starejši od deset let. Pri tem so znatno sodelovali tudi pripadniki slovaške vojske. Slovaška vlada je namreč pred začetkom testiranj potrdila, da bo pri izvedbi sodelovalo do osem tisoč pripadnikov slovaških oboroženih sil (Reuters, 2020).

Zmogljivosti Slovenske vojske so se v okviru epidemije pokazale kot pomemben dopolnilni vir nacionalnih zmogljivosti pri reševanju zdravstveno--epidemioloških groženj. Epidemija covid-19 je pokazala na pomanjkanje posebnih kadrovskih in materialnih virov RS pri reševanju zdravstvene krize, zato je bila pomoč Slovenske vojske toliko bolj nepogrešljiva. Slovenska vojska je s svojimi zmogljivostmi pomagala zdravstvenim delavcem: skrbela je za logistično podporo, pomagala je pri selitvah medicinske opreme, zagotavljala je prevoz ljudi in zaščitne opreme, zagotavljala in razvažala je tople obroke ter zagotavljala celo varovanje kritične infrastrukture (skladišče URSZR). LOGBR je bila zaradi svojih zmogljivosti ena od osrednjih enot Slovenske vojske pri tej pomoči. Poleg logističnih enot je bila v preprečevanje širjenja novega koronavirusa močno vpeta tudi VZE, ki je v VEP postavila premično vojaško bolnišnico Role 2, iz katere so pozneje v UKC Ljubljana posodili tudi rentgenski kontejner. S svojim specialističnim kadrom je VZE zagotavljala mobilne skupine, ki so v prvem valu opravljale hitre preglede državljanov RS, ki so se iz tujine vračali v domovino. V drugem valu pa so enote VZE zagotavljale tudi pomoč državnim organom pri izvajanju množičnih testiranj s hitrimi antigenskimi testi. Še več, v epidemiji je Slovenska vojska pokazala svojo pripravljenost in odzivnost tudi z dodatnimi silami; zmogljivostmi, ki niso opredeljene v DNZREP (npr. letalski transport zaščitne medicinske opreme, pomoč pri selitvi zdravstvene opreme). Ena od spoznanj se nanaša tudi na precejšnjo samozadostnost reševanja zdravstvene krize, saj je RS s sinergijo vseh nacionalnih zmogljivosti, vključno z zmogljivostmi Slovenske vojske, dokazala, da je ob dobri organiziranosti in uveljavljanju ukrepov večino nalog sposobna opraviti brez opore mednarodne skupnosti. Posebno vlogo pri reševanju krize so opravljale posadke letalskih sil, ki so prevažale zaščitno medicinsko opremo in opravljale tudi naloge repatriacije slovenskih državljanov ter evakuacije okuženih in rizičnih pripadnikov iz MOM. Kljub temu smo ob analizi obeh valov epidemije zaznali vrzel pri javnih letalskih transportnih zmogljivostih, ki bi jih lahko z ustrezno modernizacijo bistveno bolj racionalno in učinkovito zagotavljala prav Slovenska vojska. Epidemija je še posebno v prvem valu jasno pokazala, da RS nujno potrebuje ustrezne vojaške letalske transportne zmogljivosti, ki bi lahko bile namenjene tudi za odzivanje na zdravstveno-epidemiološke grožnje nacionalni varnosti. V analizi prvega in drugega vala smo ugotovili, da je bila Slovenska vojska v zaježitev in obvladovanje epidemije vključena z zmogljivostmi: račniimi zmogljivostmi, različnimi zmogljivostmi JRKBO-enot, logističnimi zmogljivostmi ter zmogljivostmi vojaške zdravstvene in psihološke službe. To dokazuje, da Slovenska vojska s svojimi predvsem dvonamenskimi zmogljivostmi zelo učinkovito dopolnjuje sile ZRP tudi v epidemiji nalezljive bolezni.

Nekatere zmogljivosti Slovenske vojske, ki so bile sicer na voljo, niso bile uporabljene, npr. enote za izvajanje dezinfekcije. Skladno z normativnimi podlagami je CZ organ, ki predlaga vključevanje Slovenske vojske v naloge ZRP. Predlog za uporabo zmogljivosti poda poveljnik CZ, zato je v fazi odziva na krizo ali nesrečo bistveno, da ta pozna zmogljivosti Slovenske vojske, ki bi lahko pripomogle k odpravi posledic naravnih ali drugih nesreč.

Če želimo biti uspešni v celovitem pristopu odzivanja na kompleksne krize, je pomembno, da najdemo pravo ravnovesje nacionalnih zmogljivosti in optimalno interakcijo med civilnimi in vojaškimi akterji. Ravnovesje in interakcijo je mogoče v veliki meri izpopolniti s skupnimi usposabljanji, vajami, delavnicami vseh sestav sistema nacionalne varnosti. Prav tako je na podlagi izkušenj iz preteklih in aktualnih kompleksnih kriz treba dopolnjevati državne načrte in načrte delovanja Slovenske vojske. Zato je po vsaki krizi treba izvesti temeljito analizo, ki jo morajo opraviti skupaj vsi vpleteni v reševanje krize. Zdravstvena kriza covid-19 je glede na število vključenih akterjev sistema nacionalne varnosti zagotovo najbolj kompleksna kriza v zgodovini samostojne RS. Prve pomanjkljivosti so bile sicer odpravljene že takoj po prvem valu s posodobitvijo DNZREP. Nekatere spremembe pa so bile implementirane tudi v načrtu VIHRA, kjer ena od sprememb poveljniku PSSV daje možnost oblikovanja namenskih sil za potrebe nalog, opredeljenih v DNZREP, ter oblikovanje poveljniških elementov za poveljevanje namenskim silam ZRP, ki so pomagale CZ in drugim državnim organom. Pomembno je tudi, da se državni načrti usklajujejo med GŠŠSV in URSZR kot nosilec izdelave teh dokumentov. Naloga GŠŠSV pri tem pa je, da spremembe državnih načrtov redno spremlja in sprotno dopolnjuje direktivo VIHRA ter načrte delovanja na PSSV, ki izhajajo iz te direktive. Tudi po koncu drugega in že začetem tretjem valu bo nujno opraviti skupno analizo vključenih akterjev nacionalnovarnostnega sistema ter na podlagi ugotovitev smiselno korigirati normativne, načrtovalske in usmerjevalne dokumente s področja zaščite in reševanja. Tako bo storjen tudi pomemben korak k večji odpornosti države in družbe na prihodnje krizne situacije.

6 Sklep

Zgodilo se je tisto, kar smo mislili, da je nemogoče, tisto, česar ni nihče pričakoval, vsaj ne v taki obliki. Epidemija covid-19 je močno posegla v vsa področja človekovega življenja, ekonomsko, socialno, varnostno. V zajezitev epidemije so bili vključeni vsi subjekti nacionalnovarnostnega sistema. Zaradi take narave in dimenzioniranja posledic epidemije v družbi ta zdravstvena kriza predstavlja kompleksno krizo. Kljub temu da bi zdravstveno krizo covid-19 lahko po vseh merilih uvrstili med kompleksne krize, v RS ni bila razglašena niti kompleksna kriza niti se ni aktiviral sistem KUV. Z razglasitvijo epidemije je bil aktiviran DNZREP, ki omogoča, da se za reševanje zdravstvene krize uporabijo tudi sile in sredstva za ZRP, ki jih operativno vodi CZ. Med sile ZRP za reševanje krize ob pojavu epidemije je bila s svojimi zmogljivostmi vpeta tudi Slovenska vojska.

Kriza pomeni tudi priložnost!

Epidemija bo najverjetneje spremenila pogled na tradicionalno vlogo oboroženih sil, saj so te v številnih državah sveta odločilno pripomogle k zajezitvi in obvladovanju epidemije. Intenziteta uporabe oboroženih sil in vključenost njenih zmogljivosti sta bili sicer od države do države različni (nekatero države so npr. vojsko uporabile tudi pri mejnem nadzoru potnikov ali nadzoru nad spoštovanjem karantenskih odločb in omejitev

gibanja), po večini pa so v kritičnih trenutkih ponujale nujno podporo nacionalnim zdravstvenim sistemom. Slovenska vojska je svojimi zmogljivostmi in načrti delovanja pokazala, da je pri reševanju kriz, tudi zdravstvenih, odlično pripravljena na naloge za ZRP.

V današnjem sodobnem svetu, kjer smo vedno pogosteje priča nepričakovanim naravnim nesrečam, kjer se države spopadajo s številnimi kompleksnimi grožnjami, kjer izjemen tehnološki napredek in globalizacija lahko vsak trenutek predstavljata novo grožnjo nacionalni in mednarodni varnosti, je vključevanje oboroženih sil postalo vedno bolj pomembno, nujno in ključno. Tudi tokrat, četudi je šlo za zdravstveno krizo, so oborožene sile dokazale, da so lahko s svojim kadrom, znanjem in predvsem dvonamenskimi zmogljivostmi eden od ključnih akterjev pri zajezitvi epidemije. To je dokazala tudi Slovenska vojska. Krizo bi lahko tako slovenska politika kot drugi deležniki nacionalnovarnostnega sistema izkoristili za utrditev zaupanja vanjo in hitrejšo modernizacijo ter razvoj Slovenske vojske, saj jo nujno potrebujemo na le za opravljanje njenega temeljnega poslanstva, temveč vse pogosteje tudi za nevojaške naloge, ki izhajajo iz regresije in degradacije življenjskega okolja.

7 Literatura in viri

1. Beršnak, J., Ferlin, A., 2018. *Priprave in odziv na kompleksno krizo*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.
2. CDC, 2012. Principles of Epidemiology in Public Health Practice. *Center for Disease Control and Prevention*, [online]. 18. maj. <https://www.cdc.gov/csels/dsepd/ss1978/lesson1/section11.html>, 19. 1. 2021.
3. Delo, 2020. Covid-19 je nov test solidarnosti in Slovenci bomo tudi to zmogli – pogovor s poveljnikom Civilne zaščite. *Delo.si* [online]. 12. marec. <https://www.delo.si/novice/slovenija/covid-19-je-nov-test-solidarnosti-in-slovenci-bomo-tudi-to-zmogli/>, 20. 1. 2020.
4. EU, 2020. The role of armed forces in the fight against coronavirus. *European Parliament*, [online]. 28. april. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/649401/EPRS_BRI\(2020\)649401_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/649401/EPRS_BRI(2020)649401_EN.pdf), 2. 12. 2020.
5. Grmadnik, J., 2020a. Podpora je usmerjena k vzdržnosti zdravstvenega sistema – Pogovor s poveljnikom Civilne zaščite. *Revija Slovenska vojska*. 8 (20), str. 5–6.
6. Grmadnik, J., 2020b. Zaščiti moramo sebe in druge. *Revija Slovenska vojska*. 10 (20), str. 5–6.
7. Grmadnik, J., 2021. V Slovenski vojski uspešno obvladujejo okužbe. *Revija Slovenska vojska*. 1(21), str. 11.
8. NIJZ, 2021. Z znanjem do boljšega zdravja. *Nacionalni inštitut za javno zdravje*, [online]. 10. januar. <https://www.nijz.si/sl/koronavirus-pogosta-vprasanja-in-odgovori#se-novi-koronavirus-imenuje-sars-cov-2-ali-covid-19%3F>, 10. 1. 2021.

9. Pišlar, M., 2020a. Slovenska vojska pomaga ob epidemiji. *Revija Slovenska vojska*. 4 (20), str. 4–5.
10. Pišlar, M., 2020b. *Želim si, da bi vojaški poklic postal privlačen - pogovor z načelnikom GŠSV*. *Revija Slovenska vojska*. 5 (20), str. 9–11.
11. Pišlar, M., 2021. Zaradi zaježitvenih ukrepov le 0,8 % aktivnih primerov – Pogovor s podpolkovnikom Aleksandrom Vidergarjem. *Revija Slovenska vojska*. 1(21), str. 7–9.
12. Prezelj, I., 2005. *Nacionalni varnostni sistemi kriznega menedžmenta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Reuters, 2020. Slovak government sets plans for mass COVID-19 testing amid surge. *Reuters.com* [online]. 18. oktober. <https://www.reuters.com/article/uk-health-coronavirus-slovakia-idUKKBN2730RD>, 5. 3. 2021.
14. Sotlar A., Grizold, A., Vuga Beršnak J., 2020. *Institucionalizacija zagotavljanja nacionalne varnosti Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
15. Slovenska vojska, 2020a. *Direktiva št. 13-02: za sodelovanje in delovanje SV pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah (Direktiva »VIHRA«)*, GŠSV, št. 804-264/2020-1 z dne 22. 12. 2020. Dokument SV.
16. Slovenska vojska, 2020b. *Načrt delovanja SV pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah (Načrt VIHRA-20)*. PSSV, št. 842-1/2020-185, z dne 19. 10. 2020. Dokument SV.
17. Slovenska vojska, 2021a. *Načrt delovanja SV pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah (Načrt VIHRA-21)*. PSSV, št. 842-1/2021-20, z dne 13. 1. 2021. Dokument SV.
18. Slovenska vojska, 2021b. *Portal kriznega odzivanja*. PSSV. Dokumenti SV.
19. Slovenska vojska, 2021c. *Vojaško zdravstvena enota*. *Slovenska vojska* [online]. <http://www.slovenskavojska.si/struktura/logisticna-brigada/vojasko-zdravstvena-enota/>, 18. 2. 2021.
20. STA, 2020a. Novi korona virus v številkah. *Slovenska Tiskovna Agencija* [online]. 5. marec. <https://www.sta.si/2731780/novi-koronavirus-v-stevilkah>, 17. 1. 2020.
21. STA, 2020b. V Sloveniji potrjen prvi primer okužbe z novim koronavirusom. *Slovenska Tiskovna Agencija* [online]. 4. marec. <https://www.sta.si/2735054/v-sloveniji-potrjen-prvi-primer-okuzbe-z-novim-koronavirusom?q=covid,sabeder>, 17. 1. 2020.
22. STA, 2020c. WHO opozarja, da številne države ne storijo dovolj proti novemu koronavirusu. *Slovenska Tiskovna Agencija* [online]. 5. marec. <https://www.sta.si/2735534/who-opozarja-da-stevilne-drzave-ne-storijo-dovolj-proti-novemu-koronavirusu>, 18. 1. 2020.
23. Škerbinc, M., 2020. Vloga sistema nacionalne varnosti ob krizi covid-19: izkušnje in nauki posameznih podsistemov na operativni ravni. Vloga Slovenske vojske v covid-19 krizi (predstavitev). E-okrogla miza: Evro-atlantski svet Slovenije (EASS) in Katedra za obramboslovje na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. 17. 11. 2020.

24. Uredba o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja. *Uradni list RS*, št. 24/2012.
25. Uredba o kriznem upravljanju in vodenju ter Nacionalnem centru za krizno upravljanje. *Uradni list RS*, št. 28/2018.
26. Večer, 2020. Kronologija: Slovenija v mesecu in pol od prve okužbe do prvega sproščanja ukrepov. *Večer.com* [online]. 18. april. <https://www.vecer.com/slovenija/kronologija-slovenija-v-mesecu-in-pol-od-prve-okuzbe-do-prvega-sproscanja-ukrepov-10158879>, 10. 1. 2020.
27. Vlada RS, 2006. *Vojaška doktrina*. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Ljubljana.
28. Vlada RS, 2020a. 62. redna seja Vlade Republike Slovenije. *Gov.si* [online]. 24. februar. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-02-27-62-redna-seja-vlade-republike-slovenije/>, 17. 1. 2021.
29. Vlada RS, 2020b. *Državni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh*, št. 200-2/2020/3, z dne 23. 7. 2020. Dokument Vlade RS.
30. Vlada RS, 2020c. Pojasnilo glede novega državnega načrta zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh. *Gov.si* [online]. 24. jul. <https://www.gov.si/novice/2020-07-24-pojasnilo-glede-novega-drzavnega-nacrta-zascite-in-resevanja-ob-pojavu-epidemije-oziroma-pandemije-nalezljive-bolezni-pri-ljudeh/>, 5. 2. 2021.
31. Vlada RS. 2020d. Poročilo o aktivnostih zaščite, reševanja in pomoči ob pojavu bolezni COVID-19. *Gov.si* [online]. 17. julij. <https://www.gov.si/drzavni-organi/vlada/seje-vlade/gradiva-v-obravnavi/show/5572>, 26. 1. 2021.
32. Vlada RS, 2020e. Predsednik vlade Janez Janša: Ministrstva v pripravo na množično prostovoljno testiranje na novi koronavirus. *Gov.si* [online]. 20. november. <https://www.gov.si/novice/2020-11-20-predsednik-vlade-janez-jansa-ministrstva-v-pripravo-na-mnozicno-prostovoljno-testiranje-na-novi-koronavirus/>, 2. 3. 2021.
33. Vlada RS, 2020g. Slovenija razglasila epidemijo novega koronavirusa. *Gov.si* [online]. 12. marec. <https://www.gov.si/novice/2020-03-12-slovenija-razglasila-epidemijo-novega-koronavirusa/>, 8. 1. 2021.
34. Vlada RS, 2020h. Spremenjeno diagnosticiranje za realnejše načrtovanje ukrepov za obvladovanje epidemije. *Gov.si* [online]. 14. marec. <https://www.gov.si/novice/2020-03-14-spremenjeno-diagnosticiranje-za-realnejse-nacrtovanje-ukrepov-za-obvladovanje-epidemije/>, 10. 1. 2020.
35. Vlada RS, 2020j. V Vojašnici Edvarda Peperka pripravljena kapaciteta za namestitev ljudi ob epidemiji. *Gov.si* [online]. 17. mar. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-17-v-vojasnici-edvarda-peperka-pripravljena-kapaciteta-za-namestitev-ljudi-ob-epidemiji/>, 25. 2. 2021.
36. Vlada RS, 2021a. Aktualni podatki o epidemiji COVID-19 v Sloveniji. *Gov.si* [online]. 26. februar. <https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/aktualni-podatki/>, 27. 2. 2021.
37. Vlada RS, 2021b. Koronavirus (SARS-CoV-2). *Gov.si* [online]. 16. feb. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/>, 16. 2. 2021.

38. Vuga, Beršnak J., ur., 2016. *Upravljanje kompleksnih kriz v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.
39. Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja SV do leta 2025 (ReDPROSV25). *Uradni list RS*, št. 99/2010.
40. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS (ReSNV-2). *Uradni list RS*, št. 59/2019.
41. Zakon o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije covid-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP). *Uradni list RS*, št. 49/2020.
42. Zakon o obrambi (ZObr). *Uradni list RS*, št. 103/2004 – uradno prečiščeno besedilo 1.
43. Zakon o spremembi Zakona o Vladi Republike Slovenije (ZVRS-I). *Uradni list RS*, št. 55/2017.
44. Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZVNDN). *Uradni list RS*, št. 51/2006.